

УДК 342.951:347.775(477)
DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

Олександр КРАВЧЕНКО ©
кандидат юридичних наук
(Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ, Україна)

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ» І «КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФІЗИЧНУ ОСОБУ»

Бізнес України потребує надійного захисту своєї комерційно цінної інформації, а саме конфіденційної інформації (КІ) бізнесу чи комерційної таємниці (КТ), а також окремо конфіденційної інформації (КІ) про фізичну особу. Це особливо важливо коли мова йде про охорону КІ бізнесу або КТ, чи КІ про фізичну особу під час дії воєнного стану в Україні. Запропоновано встановити розмежування понять, «КІ бізнесу» та «КІ про фізичну особу» в Україні. Наразі бізнес в Україні сам визначає чи буде його комерційно цінна інформація КТ чи КІ, саме тому запропоновано розмежувати поняття «КІ бізнесу» та «КІ про фізичну особу». Оскільки до КІ бізнесу та КІ про фізичну особу відповідно застосовуються різні методи і засоби захисту, та нормативно-правова охорона.

Ключові слова: конфіденційна інформація бізнесу, конфіденційна інформація про фізичну особу, комерційна таємниця, комерційна цінність, інформація, захист, охорона.

Постановка проблеми. Одним із важливих напрямів правового регулювання КІ бізнесу або КТ, а також окремо КІ про фізичну особу в Україні. Оскільки є потреба ефективного правового інструментарію, що застосовується державою в особі певних органів державної влади не лише для зазначеного регулювання, але й для охорони та захисту комерційно цінної інформації бізнесу. Серед суб'єктів владних повноважень, що стосуються охорони КІ бізнесу або КТ, можна вказати такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ, зокрема органи: Національної поліції, Державна фіскальна служба України, Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань України, Бюро економічної безпеки України та ін.

Важливим аспектом зазначеного правового інструментарію є заходи адміністративно-правових правовідносин у сфері забезпечення охорони КІ бізнесу або КТ та КІ про фізичну особу в Україні, оскільки саме вони вказують на межі та глибину правового впливу, який здійснюється на об'єкти правового регулювання, що й потрібно дослідити.

Відповідно, існує нагальна потреба в розмежуванні понять «конфіденційна інформація про фізичну особу» та «конфіденційна інформація бізнесу», адже до кожного із цих понять потрібно використовувати різні методи захисту від витоку такої інформації, та інших загроз, а також нормативно-правова охорона.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Нами у попередніх наукових працях, було розглянуто проблематику сфери охорони та захисту комерційно цінної інформації бізнесу. Це потребує подальших наукових розвідок (НР), щодо КІ бізнесу або КТ, а також окремо КІ про фізичну особу [8–28].

Мета НР полягає у встановленні розмежуванні понять, а також можливих шляхів вдосконалення законодавства України у сфері захисту та нормативно-правової охорони «конфіденційної інформації бізнесу» і «конфіденційної інформації про фізичну особу».

Виклад основного матеріалу. У статті 21 Закону України «Про інформацію» інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація.

Конфіденційною вважається інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень [1]. Зокрема, конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом [1].

У ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» вказано, що конфіденційна інформація – це інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов [2]. Розпорядники інформації, визначені ч. 1 ст. 13 цього Закону, які володіють конфіденційною інформацією, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди – лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [2].

А в ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації» подано визначення таємної інформації як інформації, доступ до якої обмежується відповідно до ч. 2 ст. 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству й державі. Таємною визнається інформація, що містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю, зокрема комерційну таємницю [2].

У/Встановлено, що визначення КТ міститься в Цивільному кодексі України (ЦКУ) [3], а також у Господарському кодексі України (ГКУ) [4], але, наразі, потребує удосконалення. У ст. 505 ЦКУ зазначено, що КТ є інформація, що є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [3]. А в ст. 162 ГКУ зазначено наступне, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності [4].

Юридичні терміни на кшталт «володільць КТ» (ГКУ) [4], «особа» (ЦКУ) [3], на наш погляд, потрібно замінити на термін «власник КТ», як ми і запропонували в проекті Закону України «Про комерційну таємницю» [5, дод. А].

У ст. 505 ЦКУ вживається термін «особа», але незрозуміло, яку «особу» має на увазі законодавець, а саме: юридичну особу чи фізичну особу. На нашу думку, потрібно чітко зазначити в ст. 505 ЦКУ, що саме юридична особа, і сформулювати його наприклад так: КТ є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих юридичною особою, яка законно контролює цю інформацію.

У ст. 162 ГКУ зазначено, що суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності [4]. Наразі, окрім не зовсім коректного, на нашу думку, терміна «володільць КТ» (змінити на «власник КТ»), потрібно прибрати згадки про конфіденційність, адже конфіденційна інформація – це інформація про фізичну особу, а не юридичну особу. І сформулювати визначення КТ в ст. 162 ГКУ наприклад так: суб'єкт господарювання, що є власником технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів до її охорони.

У попередній нашій НР нами встановлено, що потреба в забезпеченні ефективної охорони КІ та КТ в Україні вимагає від органів публічної адміністрації встановлення норм права підзаконного характеру та ін. Необхідність встановлення норм права підзаконного характеру також зумовлена тим, що норми і приписи, що містяться у законах, не можуть охопити всі аспекти і напрями забезпечення охорони КІ та КТ в Україні, а тому і виникає потреба конкретизації та деталізації законодавчих норм у сфері забезпечення охорони КІ та КТ в Україні. Серед суб'єктів владних повноважень, що стосуються охорони КІ та КТ в Україні, можна зазначити такі? як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ, зокрема органи Національної поліції, Державна фіскальна служба України, Служба безпеки України [6, с.102].

Нами вже було наголошено на відсутності окремого правового акта, що регулює відносини у сфері забезпечення правової охорони КТ в Україні, а тому можемо констатувати, що окремого підзаконного акта у цій сфері, так само як і закону, також немає. З огляду на той факт, що законодавець відносить КТ до об'єктів права інтелектуальної власності, на неї поширюються всі підзаконні акти, що стосуються всіх об'єктів права інтелектуальної власності загалом [6, с.102].

Таким чином, до нормативно-правових заходів належать такі способи охорони КІ та КТ, що передбачають використання певного комплексу правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно контролюють таку інформацію. До них слід віднести розробку і прийняття локальних нормативних актів: Перелік відомостей, які становлять КІ або КТ, Положення про КІ або КТ підприємства, Інструкцію, що зобов'язує співробітників підприємства, установ або організацій дотримуватися режиму нерозголошення КІ або КТ, Угоду про нерозголошення КІ або КТ тощо [6, с.102].

Стосовно КТ в Україні потрібно прийняти окремий закон, щоб урегулювати всі аспекти охорони КТ. А щодо КІ, вважаємо за доцільне в законодавчому визначенні КІ прибрати згадки про юридичну особу. І сформулювати його наприклад так: конфіденційна інформація – це інформація, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов [6, с.102].

Розмежування понять «КІ бізнесу» та «КІ про фізичну особу», потребує в першу чергу для того, щоб забезпечити захист комерційно цінній інформації бізнесу від витоку такої інформації та інших загроз.

Більш детально ознайомитись із системою заходів захисту КТ або КІ бізнесу в Україні, можна з табл. 1.

Ураховуючи присутність у законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ». Саме тому потрібно чітко розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та поняття «КІ бізнесу», для вдосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України.

КІ про фізичну особу – це інформація про фізичну особу (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї та ін.), ділова репутація, сімейні секрети. Відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних», де зазначено, що цей ЗУ регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних [7].

У ст. 22 зазначено, що контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних у межах повноважень, передбачених законом, здійснюють такі органи:

- 1) Уповноважений;
- 2) суди[7].

Докладніше про забезпечення заходів захисту та нормативно-правової охорони КТ або КІ бізнесу в Україні, а також інші аспекти в цій сфері були охарактеризовані у попередніх НР [8–28].

СИСТЕМА ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ БІЗНЕСУ (КТБ)

Нормативно-правовий метод захисту КТБ	Організаційний метод захисту КТБ ⁺	Технічний метод захисту КТБ ⁺	Інші законні методи захисту КТБ ⁺
Статут підприємства (де прописують, що запроваджується режим КТБ)	Створення пропускового режиму де циркулює КТБ	Створення технічного відділу захисту КТБ	Створення відділу «бізнес-розвідки»
Колективний договір (де прописуються правила нерозголошення КТБ та відповідальність за їх порушення)	Режим оформлення допуску до КТБ	Заходи забезпечення відеоспостереженням, сигналізацією та іншими сучасними технічними пристроями приміщень і будівель, де циркулює КТБ	Моніторинг відкритої інформації про конкурентів
Положення про КТБ та правила її збереження	Режим доступу до КТБ	Система безпеки із усіма технічними приладами будівель, де міститься КТБ для захисту від технічного бізнес-шпиунства (ТБШ)	Інші законні методи бізнес-розвідки
Положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТБ	Режимно-секретний відділ захисту КТБ	Електромагнітне екранування приміщень де міститься КТБ для захисту від ТБШ	Створення відділу «бізнес-контррозвідки»
Про режим роботи працівників із даними, що становлять КТБ	Спеціальні перевірки працівників, що безпосередньо працюють із КТБ	Створення надійної системи захисту комп'ютерної техніки, мереж де циркулює КТБ для захисту від ТБШ	Протидія бізнес-шпиунству, та бізнес-розвідці конкурентів
Інше	Інші заходи забезпечення захисту КТБ	Інші технічні заходи забезпечення захисту КТБ	Протидія технічному шпиунству

Висновки. Підбиваючи підсумки НР, можемо стверджувати таке.

1. Потрібно розмежувати поняття «конфіденційна інформація про фізичну особу» і «конфіденційна інформація бізнесу», оскільки до кожного із них потрібно використовувати різні методи захисту від витоку такої інформації, та інших загроз.

2. Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» або «КТ». Саме тому, потрібно чітко розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» від юридичного поняття «КІ бізнесу» для вдосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України.

3. КІ бізнесу – це комерційно цінна інформація в сфері бізнесу, яка може негативно впливати на прибуток певного підприємства у разі її витоку. На сьогодні, підприємець може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КТ» або «КІ» (звісно, тут потрібно додати бізнесу).

4. КІ про фізичну особу – це інформація про фізичну особу (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї та ін.), ділова репутація, сімейні секрети, та інша інформація про фізичну особу.

Для ефективного вдосконалення забезпечення нормативно-правової охорони КТ в Україні потрібно прийняти відповідний закон, щоб врегулювати усі аспекти охорони та захисту КТ. Щодо КІ, вважаємо за доцільне в законодавчому визначенні КІ прибрати згадки про юридичну особу. І сформулювати визначення КІ наприклад так:

конфіденційна інформація – це інформація, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

Список використаних джерел

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 23.09.2023).
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 23.09.2023).
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312> (дата звернення: 23.09.2023).
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page> (дата звернення: 23.09.2023).
5. Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.
6. Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104.
7. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 24.09.2023).
8. Кравченко О. М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22.
9. Кравченко О. М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376 DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16.
10. Кравченко О. М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18.
11. Кравченко О. М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6.
12. Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6.
13. Кравченко О. М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Т. 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29.
14. Кравченко О. М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Т. 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-спец-1-25.
15. Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4, Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29.
16. Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. №4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104.
17. Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск. № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475.
18. Kravchenko O. M. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. №1. P. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295.
19. Кравченко О.М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 3. Т. 34 (73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09.
20. Кравченко О. М. Сучасний стан нормативно-правової охорони комерційної таємниці в Україні. *Цивільне право і процес: витоки, здобутки та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18–19.12.2020)*. Київ : Київський регіональний науковий центр НАПрН України, 2020. С.105–108.
21. Кравченко О. М. Комерційна таємниця. *Право та закон: теорія, методологія, практика : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 15.04.2021)*. Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 57–61.
22. Кравченко О. М. Дистинкція між конфіденційною інформацією та комерційною

таємницею. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 15.04.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 35–38.

23. Кравченко О.М. Конкурентна розвідка та конкурентна контррозвідка підприємства, установи чи організації. *Модернізація інститутів держави і права під впливом глобалізації* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 25.11.2021). Київ : Центр учбової літератури, 2021. С. 57–62.

24. Кравченко О. М. Конфіденційна інформація в Україні. *Правова держава в умовах воєнного та післявоєнного стану* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 09.06.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 43–46.

25. Кравченко О. М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Роль юридичної науки у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний час* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. (м. Рига, Латвійська Республіка, 29–30.07.2022). Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 166–169. DOI: 10.30525/978-9934-26-229-6-42

26. Кравченко О. М. Комерційна таємниця та конфіденційна інформація у бізнес-просторі України. *Правові та безпекові аспекти життя в Україні* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 14.10.2022). Київ : Центр учбової літератури, 2022. С. 15–17.

27. Кравченко О. М. Стан та розвиток охорони комерційної таємниці в Україні. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики* : зб. матеріалів XV Міжнар. юрид. наук.-практ. конф., присвяч. 102-річчю НУК імені адмірала Макарова (м. Миколаїв, 28–29.12.2022). Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2022. С. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48.

28. Кравченко О. М. Особливості адміністративно-правової охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці в Україні. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. до Дня науки та 30-річчя Нац. академії правових наук України (м. Київ, 18.05.2023). Київ : Науково-дослідний інститут правотворчості та наукоправових експертиз НАПрН України, 2023. С. 608–612.

Надійшла до редакції 09.10.2023

References

1. Pro informatsiiu [On Information] : Law of Ukraine of October 2, 1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (access date: 23.09.2023) [in Ukr.].

2. Pro dostup do publichnoi informatsii [On Access to Public Information] : Law of Ukraine of January 13, 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (access date: 23.09.2023) [in Ukr.].

3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] of January 16, 2003. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312> (access date: 23.09.2023) [in Ukr.].

4. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [The Economic Code of Ukraine] of January 16, 2003. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page> (access date: 23.09.2023) [in Ukr.].

5. Kravchenko, O. M. (2019) Administratyvno-pravovi zasady okhorony komertsii noi taiemnytsi v Ukraini [Administrative and legal principles of trade secret protection in Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Akademiya pratsi, sotsialnykh vidnosyn i turyzmy Federatsiyi profspilok Ukrainy. Kyiv, 253 p. [in Ukr.].

6. Kravchenko O. M. (2022) Rozmezhuvannia poniat «konfidentsiina informatsiia» ta «komertsii noi taiemnytsia» u stratehii informatsi noi doktryny Ukrainy [Distinguishing the concepts of «confidential information» and «trade secret» in the strategy of Ukraine's information doctrine]. *Pravovyi chasopys Donbasu*, №4(81). pp. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104 [in Ukr.].

7. Pro zahyst personalnykh dannykh [On protection of personal data] : Law of Ukraine of June 1, 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (access date: 23.09.2023) [in Ukr.].

8. Kravchenko, O. M. (2023) Administratyvno-pravova okhorona komertsii nykh sekretiv biznesu [Administrative and legal protection of commercial secrets of business] *Prava liudyny ta publichne vriaduvannia v suchasnykh umovakh*: kolekt. monohr. m. Ryha, Latviia: yevropeiske vydavnytstvo “Izdevniciba “Baltija Publishing” pp. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22 [in Ukr.].

9. Kravchenko, O. M. (2023) Biznes-shpyhunstvo. [Business espionage] *Suchasna paradyhma publichnoho ta pryvatnoho prava v umovakh staloho rozvytku* : kolekt. monohr. m. Ryha, Latviia : yevropeiske vydavnytstvo “Izdevniciba “Baltija Publishing”, pp. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16 [in Ukr.].

10. Kravchenko, O.M. (2022). Dyvyrhentsiya mizh konfidentiinoyu informatsieiu ta konfidentsinou taemnutseu v Ukraine [Divergence between confidential information and trade secret in Ukraine]. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2, pp. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18 [in Ukr.].

11. Kravchenko, O. M. (2022). Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences* № 3, pp. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6.

12. Kravchenko, O. M. (2022) Okhorona konfidentsi noi informatsii v Ukraini [Protection of confidential information in Ukraine] *Ekolohichne parvo*, № 3–4. pp. 29–31. DOI: 10.37687/2413-

7189.2022.3-4-4.6. [in Ukr.].

13. Kravchenko, O. M. (2022) Udoshkonalennia okhorony komertsii noi taiemnytsi ta konfidentsii noi informatsii v Ukraini dlia intehratsii v Yevropeiske biznes-seredovyshe. [Improving the protection of trade secrets and confidential information in Ukraine for integration into the European business environment] *Nove ukrainske pravo*. Issue 6. Vol. 1, pp. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29. [in Ukr.].

14. Kravchenko, O. M. (2022). Intehratsiia standartiv okhorony komertsii noi taiemnytsi Ukrainy do yevropeiskoho biznes seredovyscha [Integration of Ukraine's trade secret protection standards into the European business environment]. *Amparo*, pp. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-25 [in Ukr.].

15. Kravchenko, O. M. (2022) Intehratsiia standartiv okhorony konfidentsii noi informatsii ta komertsii noi taiemnytsi Ukrainy do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu. [Integration of the standards of protection of confidential information and trade secrets of Ukraine to the standards of the European Union] *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. № 4, vol. 2, pp. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29 [in Ukr.].

16. Kravchenko, O. M. (2022) Rozmezhuвання поніат «конфіденційна інформація» та «коммерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. [Distinguishing the concepts of «confidential information» and «trade secret» in the strategy of Ukraine's information doctrine]. *Pravovy chasopys Donbasu*, №4(81), pp. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104 [in Ukr.].

17. Kravchenko, O. M. (2022) Okhorona konfidentsii noi informatsii ta komertsii noi taiemnytsi v umovakh voiennoho stanu. [Protection of confidential information and trade secrets under martial law] *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. Spec. issue. № 1, pp. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475 [in Ukr.].

18. Kravchenko, O. M. (2023). International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, Economics and Law Review*. № 1, pp. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295. [in Ukr.].

19. Kravchenko, O. M. (2023) Orhanizatsiino-pravovi zakhody zabezpechennia okhorony konfidentsii noi informatsii ta komertsii noi taiemnytsi biznesu v Ukraini. [Organizational and legal measures to ensure the protection of confidential information and commercial secrets of business in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Yurydychni nauky*. № 3. Vol. 34 (73), pp. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09 [in Ukr.].

20. Kravchenko O. M. (2020) Suchasnyi stan normatyvno-pravovoi okhorony komertsii noi taiemnytsi v Ukraini [The current state of legal protection of trade secrets in Ukraine]. *Tsyvilne pravo i protses: vytoky, zdobutky ta perspektyvy rozvytku : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 18–19.12.2020)*. Kyiv : Kyivskiy rehionalnyi naukovyi tsentr NAPrN Ukrainy. pp. 105–108. [in Ukr.].

21. Kravchenko, O. M. (2021) Komertsii noi taiemnytsia. [Trade secret] *Pravo ta zakon: teoriia, metodolohiia, praktyka : zb. materialiv Mizhn. yuryd. nauk.-prakt. konf. «Aktualna yurysprudentsiia» (Kyiv, 15.04.2021)*. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, pp. 57–61. [in Ukr.].

22. Kravchenko, O. M. (2021). Dystynktsiia mizh konfidentsii noi informatsiieiu ta komertsii noi taiemnytsieiu [Distinction between confidential information and trade secrets]. *Pravo ta zakon: teoriia, metodolohiia, praktyka : zb. materialiv Mizhnar. yuryd. nauk.-prakt. konf. «Aktualna yurysprudentsiia» (Kyiv, 15.04.2021)*. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, pp. 35–38 [in Ukr.].

23. Kravchenko, O. M. (2021). Konkurentna rozvidka ta konkurentna kontrozvidka pidpriemstva, ustanovy chy orhanizatsii [Competitive intelligence and competitive counterintelligence of an enterprise, institution or organization]. *Modernizatsiia instytutiv derzhavy i prava pid vplyvom hlobalizatsii : zb. materialiv Mizhn. yuryd. nauk.-prakt. konf. «Aktualna yurysprudentsiia» (Kyiv, 25.11.2021)*. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury , pp. 57–62 [in Ukr.].

24. Kravchenko, O. M. (2022) Konfidentsii noi informatsiia v Ukraini [Confidential information in Ukraine]. *Pravova derzhava v umovakh voiennoho ta pisliavoiennoho stanu zb. materialiv Mizhnar. yuryd. nauk.-prakt. konf. «Aktualna yurysprudentsiia» (Kyiv, 09.06.2022)*. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, pp. 43–46 [in Ukrainian].

25. Kravchenko, O. M. (2022) Konfidentsii noi informatsiia ta komertsii noi taiemnytsia v Ukraini. [Confidential information and trade secret in Ukraine]. *Rol yurydychnoi nauky u stanovleni novoho svitovoho poriadku u voiennyi i pisliavoiennyi chas : zb. materialiv Mizhnar. yuryd. nauk.-prakt. konf. (Riga, Latvian Republic, 29–30.07.2022)*. Riga : Baltiiska mizhnarodna akademiia, pp. 166–169 [in Ukr.].

26. Kravchenko, O. M. (2022) Komertsii noi taiemnytsia ta konfidentsii noi informatsiia u biznes-prostori Ukrainy [Trade secrets and confidential information in the business space of Ukraine]. *Pravovi ta bezpekovi aspekty zhyttia v Ukraini : zb. materialiv Mizhn. yuryd. nauk.-prakt. konf. «Aktualna yurysprudentsiia» (Kyiv, 14.10.2022)*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, pp. 15–17. [in Ukr.].

27. Kravchenko, O. M. (2022) Stan ta rozvytok okhorony komertsii noi taiemnytsi v Ukraini. [State and development of trade secret protection in Ukraine]. *Stanovlennia ta rozvytok pravovoi derzhavy: problemy teorii ta praktyky : zb. materialiv XV Mizhnar. yuryd. nauk.-prakt. konf., prysviach. 102-richchiu NUK imeni admirala Makarova (Mykolaiv, 28–29.12.2022)*. Mykolaiv : NUK imeni admirala Makarova, pp. 171–174. DOI: 10.36059/978-966-397-287-9-48 [in Ukr.].

28. Kravchenko, O. M. (2023) Osoblyvosti administratyvno-pravovoi okhorony konfidentsii noi informatsii ta komertsii noi taiemnytsi v Ukraini. [Peculiarities of administrative and legal protection of

confidential information and trade secrets in Ukraine]. *Aktualni pytannia yurydychnoi nauky v doslidzhenniakh molodykh vchenykh* : zb. *Materialiv vseukr. nauk.-prakt. konf. do Dnia nauky ta 30-richchia Nats. akademii pravovykh nauk Ukrainy* (Kyiv, 18.05.2023). Kyiv : Naukovo-doslidnyi instytut pravotvorchosti ta naukovopravovykh ekspertyz NAPrN Ukrainy, pp. 608–612. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Kravchenko. Defenition of “confidential information of business” and “confidential information about an individual”. The business of Ukraine needs reliable protection of its commercially valuable information, namely confidential information (CI) of a business or trade secret (TS), as well as separately confidential information (CI) about an individual. This is especially important when it comes to the protection of CI of a business or TS, or CI of a natural person during martial law in Ukraine. For the present, businesses in Ukraine determine for themselves whether their commercially valuable information will be TS or CI, which is why it is proposed to distinguish between the concepts of «CI of business» and «CI about an individual». So far as different methods and means of protection and regulatory protection are applied to CI of business and CI of an individual, respectively.

After the investigation of our scientific research, we can state the following:

– it is necessary to distinguish between the concepts of «confidential information about an individual» and «confidential information of business», since different methods of protection against the leakage of such information and other threats must be used for each of them;

– taking into account the presence in the legal definition of CI of a legal entity, a certain business may secrete its commercially valuable information under the label «CI» or «TS». Therefore, it is necessary to clearly distinguish the concept of «CI about an individual» and the concept of «CI of business» in order to improve the conceptual and categorical apparatus of the legislative framework of Ukraine;

– CI of business is commercially valuable information in the field of business, which can negatively affect the profit of a certain enterprise in case of its leakage. Today, an entrepreneur can secrete his commercially valuable information under the label «TS» or «CI» (of course, you need to add business here);

– CI about an individual is information about an individual (personal data, place of work, family composition, etc.), business reputation, family secrets, and other information about an individual.

Keywords: *confidential information of business, confidential information about an individual, trade secret, commercial value, information, protection, security.*

УДК 340.15

DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-29-34

Віктор ЛАЗАРЄВ[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків, Україна)

СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ: ВІД СТАРОДАВНЬОГО РИМУ ДО ХІХ СТОРІЧЧЯ

Зазначено, що проблематика зловживання правом почала розглядатися ще римськими юристами. Римське право ще не знає самого поняття зловживання правом і не формулює заборону зловживання правом як загальний принцип права. Пізніше про факти різних зловживань у римському праві достовірно свідчать джерела писаного римського права. Епоха буржуазних революцій слугує формуванню концепції «зловживання правом» у сучасному розумінні і знаходить своє відображення на нормативному рівні. Категорія «зловживання правом» знайшла відображення у: ст. ст. 4, 11 Декларації прав людини і громадянина (1789), Прусському земському уложенні (1794), Саксонському цивільному уложенні (1863), Цивільному уложенні Німецької імперії (1896), Швейцарському цивільному уложенні (1907), цивільному законодавстві інших країн.

Ключові слова: *зловживання правом, Стародавній Рим, Новий час, нормативно-правовий акт, законодавство, наука, доктринальні норми, буржуазні революції.*

© В. Лазарєв, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9468-0497>

judge2101@gmail.com